

KOMPLEX HUMÁN ISMERETEK

Iskolánkban az Arany János Tehetséggondozó Programon belül került bevezetésre a 9. AJTP évfolyamon /előkészítő év/ a komplex humán ismeretek tantárgy. A történelem alapvető korszakainak áttekintésével olyan szintre hozza a tanulók múltismeretét, amire ráépíthető a gimnáziumi történelem tantárgy tananyaga.

I. A tantárgy tanításának céljai és feladatai

Nagy hangsúlyt fordít a történelem folyamatszerűségének és a történelmi összefüggések bemutatására. A tanórákon főleg a magyar történelmi események felidézése, átismétlése a cél, de törekszünk arra is, hogy a tanuló megismerje szűkebb környezete történelmi és kulturális értékeit is.

A feladat a történelmi múlt sokszínű forrásokkal történő bemutatása és szeretnénk elérni a modern szemléleti eszközökkel és módszerekkel, hogy a nemzethez tartozás tudata kiépüljön, erősödjön a tanulóban. A demokrácia szabályainak, értékeinek tiszteletben tartására nevelünk, így alapot teremtünk a tudatos közéleti részvétel kialakításához.

Értékvesztett világunkban a helyes értékek megismertetése és a tanulók értéktudatának koordinálása fontos szerepet kap a tantárgy tanításánál. A történelmi ismeretek kapcsán kiépítjük felelősségtudatukat és az elfogadott erkölcsi irány felé tereljük személyiségüket. Így a hazaszeretet és nemzettudat szerepét erősítjük.

A tantárgy az együttműködés képességét és a konfliktuskezelést is fejleszteni kívánja. A család, a közösséghez tartozás értékeinek hangsúlyozásával a célunk, hogy megfelelő szociális érzéket és szociális érzékenységet alakítsunk ki tanulóinkban.

Célunk, hogy ismerje meg a tanuló a világ globális problémáit és ebben az egyén felelősségét és szerepvállalását. Feladatunk azokról az egyetemes történelmi folyamatok hatásairól beszélni, amik hazánk politikai, gazdasági, társadalmi helyzetét befolyásolták és meghatározzák ma is.

A történelmi, társadalmi jelenségek ok-okozati viszonyai mindig igen összetettek. A történelemben nagyon ritkák az egyértelmű összefüggések, ezt a tanulóval érzékeltetni kell. Szeretnénk bemutatni a tanórán az egyének és csoportok indítékait, választási lehetőségeit és kényszereit. Nagy hangsúlyt kap a tanításnál a problémafelvetés, magyarázat, fejtegetés, következtetés, érvelés.

A tematikai egységek azon területeit emeljük ki a kerettantervből, melyekkel leginkább elérhetjük az előbb vázolt célokat.

II. A tematikai egységekre szánt időkeret

Tematika egység.....	Órakeret
1. Történelemtudomány és művészetek	3 óra
2. Ókor	5 óra
3. Középkor	6 óra
4. A polgári átalakulás kora.....	6 óra
5. A polgári átalakulás folyamata Magyarországon	6 óra
6. A modern világ születése	5 óra
7. A XX. század történelmének fő eseményei ellentmondásai.....	5 óra
Összesen	36 óra

III. A tematikai egységek nevelési fejlesztési céljainak, fejlesztési követelményeinek és a kulcsfogalmaknak a részletes kifejtését a táblázat tartalmazza.

Tematikai egység	1. Történelemtudomány és művészetek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Mi a történelem? A történelem forrásai. Történelmi korszakok. Művészeti ágak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A fogalomismeret, -használat pontosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A történelemtudomány tárgya, íratlan és írott források, a forráselemzés szempontjai. Régészet, zászlótan, címertan, éremtan, inszigniológia, esetleg egyéb segédtudományok. Időszámítások, évszázad, évezred, a nagy történelmi korszakok. A művészetek születése, alkotó- és előadóművészetek, korstílusok, stílusirányzatok.		<i>Magyar nyelv és irodalom</i> <i>Matematika</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Történelmi forrás, segédtudomány, időszámítás, őskor, ókor, középkor, újkor, modern kor, korstílus, stílusirányzat.	

Tematikai egység	2. Ókor	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Általános iskolai ismeretek az ókorról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A fogalomhasználat, a rendszerező képesség, a komplex látásmód fejlesztése. Az ismeretszerzési lehetőségek körének bővítése, használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Gazdaság–társadalom–állam: államformák, politikai berendezkedések az ókorban. Politeizmus, monoteizmus, példák a legjellemzőbb mítosztípusokra, összehasonlításuk. A Biblia. A sumér, az egyiptomi írás, a betűírás. A világ hét csodája.		<i>Magyar nyelv és irodalom</i> <i>Matematika</i> <i>Természettudományos alapismeretek</i> <i>Informatika</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Társadalom, civilizáció, állam, városállam, birodalom, földművelés, rabszolgaság, fáraó, mítosz, politeizmus, monoteizmus, királyság, köztársaság, demokrácia, kereszténység, Biblia, Ószövetség, Újszövetség, betűírás.	

Tematikai egység	3. Középkor	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Általános iskolai ismeretek a középkorról.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyi tudás biztosabbá tétele. A fogalomhasználat, a rendszerező képesség, a komplex látásmód fejlesztése. Az ismeretszerzési lehetőségek körének bővítése, használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Gazdaság–társadalom–politikai berendezkedés változásai a középkorban.</p> <p>A kereszténység szerepe a középkori ember világképében, nyugati és keleti egyház, egyházi hierarchia, szerzetesrendek.</p> <p>Faluserkezet, gazdálkodási eszközök és módszerek, a középkori város képe, önkormányzat, céhek.</p> <p>A lovag, lovagi tornák, a lovagi eszmény, lovagi költészet.</p> <p>A magyarság eredetének kérdései.</p> <p>Géza és I. István, I. László és Könyves Kálmán, IV. Béla.</p> <p>Az Anjouk, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi Mátyás, az ország három részre szakadása.</p> <p>Román, gótikus, reneszánsz stílus.</p> <p>Első szövegemlékeink, részletek a Margit-legendából, Janus Pannonius egy verse.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom</i></p> <p><i>Informatika</i></p> <p><i>Természettudományos alapismeretek</i></p> <p><i>Humán ismeretek</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Feudalizmus, feudális rend, rendi monarchia, önellátó gazdálkodás, két- és háromnyomásos gazdálkodás, céh, pápa, püspök, szerzetes, szerzetesrend, nyugati és keleti egyház, legenda, román stílus, gótika, reneszánsz, kalandozás, államalapítás, vármegye, tized, Árpád-kor, tatárjárás, második államalapítás, nádor, kiskirály, regálé, kilenced, kapuadó, füstpénz, oszmán-török, végvár, kettős királyválasztás.</p>	

Tematikai egység	4. A polgári átalakulás kora		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	<p>Alapismeretek a nagy földrajzi felfedezésekről, az angol és a francia polgári forradalomról, az USA függetlenségi háborújáról, a kapitalizmus gazdaságáról, a polgári társadalomról és államról.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tárgyi tudás biztosabbá tétele. A fogalomhasználat, a rendszerező képesség, a komplex látásmód fejlesztése. Az ismeretszerzési lehetőségek körének bővítése, használata.</p>		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Előzmények, a legjelentősebb felfedező utak, gazdasági-társadalmi-politikai következmények.</p> <p>Az angol, a francia polgári forradalom és a függetlenségi háború – célok és eredmények.</p> <p>Európai munkamegosztás és következményei.</p> <p>Manufaktúrák, gyárak, polgárság, munkásság.</p> <p>A polgári demokrácia jellemzői, változatai.</p> <p>I. és II. ipari forradalom – folyamata, a legjelentősebb találmányok, társadalmi következmények.</p> <p>Reformáció, barokk, klasszicizmus és romantika.</p>		<p><i>Természettudományos alapismeretek</i></p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Földrajzi felfedezés, gyarmatosítás, polgári forradalom, abszolutizmus, alkotmányos monarchia, polgárháború, függetlenségi háború, polgári</p>		

szabadságjog, polgári demokrácia, munkás, tőkés, manufaktúra, gyár, ipari forradalom, reformáció, ellenreformáció, katolikus, evangélikus, református, barokk, klasszicizmus, romantika.
--

Tematikai egység	5. A polgári átalakulás folyamata Magyarországon	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Általános iskolai alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyi tudás biztosabbá tétele. A fogalomhasználat, a rendszerező képesség, a komplex látásmód fejlesztése. Az ismeretszerzési lehetőségek körének bővítése, használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A három részre szakadt Magyarország, a török kiűzése, Rákóczi szabadságharca, Magyarország a Habsburg Birodalomban.</p> <p>A reformkor: a „haza és haladás” programja – Széchenyi és Kossuth, az 1848/49-es forradalom és szabadságharc – célok és eredmények.</p> <p>A dualista államszerkezet – előnyök és hátrányok.</p> <p>Zrínyi Miklós: Az török áfium... - részletek, a nyelvújítás, Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi egy-egy közéleti témájú verse, Jókai: A kőszívű ember fiai – részletek</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom</i></p> <p><i>Természettudományos alapismeretek</i></p>
Kulcsfogalmak / fogalmak	Királyi Magyarország, Török Hódoltság, Erdélyi Fejedelemség, reformkor, liberalizmus, nacionalizmus, jobbagyfelszabadítás, köztelhiviselés, sajtószabadság, nemzetiség, szabadságharc, önkényuralom, passzív ellenállás, emigráció, kiegyezés, dualizmus.	

Tematikai egység	6. A modern világ születése	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Alapismeretek az I. világháborúról és következményeiről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyi tudás biztosabbá tétele. A fogalomhasználat, a rendszerező képesség, a komplex látásmód fejlesztése. Az ismeretszerzési lehetőségek körének bővítése, használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Gazdaság és társadalom változásai a XIX. század végén.</p> <p>A két szövetségi rendszer, az első világháború legjelentősebb frontjai, a Párizs környéki békék, a trianoni békediktátum.</p> <p>Realizmus, naturalizmus. Impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió.</p> <p>Ady és Móricz egy-egy műve, a Nyugat, a nagybányai iskola, Csontváry, Bartók Béla valamely műve.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom</i></p> <p><i>Természettudományos alapismeretek</i></p> <p><i>Informatika</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A világ „felosztása”, antant, központi hatalmak, villámháború, állóháború, háborús front, békediktátum, realizmus, naturalizmus, impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió.	

Tematikai egység	7. A XX. század történelmének fő eseményei, ellentmondásai	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Alapismeretek az általános iskolából.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tárgyi tudás biztosabbá tétele. A fogalomhasználat, a rendszerező képesség, a komplex látásmód fejlesztése. Az ismeretszerzési lehetőségek körének bővítése, használata.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>Totális diktatúrák: a kommunista Szovjetunió és a náci Németország – az eszmék és a politikai berendezkedések hasonlóságai és különbségei. A II. világháború előzményei, szövetségi rendszerek, célok, néhány nevezetes ütközet, a háború lezárása. A hidegháború. A Szovjetunió és a keleti tömb összeomlása. Őszirozsás forradalom, Tanácsköztársaság, a Horthy-korszak, Magyarország a világháborúban, a szovjet megszállás, a Rákosi-korszak, a Kádár-korszak és összeomlása. Az avantgard: kubizmus, expresszionizmus, dada, szürrealizmus, konstruktivizmus. A jelenkor néhány problémája a világban és Magyarországon. Pl. fenntartható fejlődés, demográfiai problémák, „civilizációk harca”, szegénység, szegregáció stb. A XX. század, a jelenkor eseményeinek, problémáinak megjelenése a művészetekben. Pl. József Attila, Radnóti Miklós, Örkény István, Sütő András egy-egy műve.</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom</i></p> <p><i>Természettudományos alapismeretek</i></p> <p><i>Informatika</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szocializmus, kommunizmus, bolsevizmus, nácizmus, totális diktatúra, személyi kultusz, többpártrendszer, egypártrendszer, holocaust, kétpólusú világ, hidegháború, rendszerváltás, avantgard, globalizáció, terrorizmus, szegregáció, környezetszennyezés, környezetvédelem, ökológiai lábnyom, fenntartható fejlődés.</p>
<p>A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén</p>	<p>A tanultak áttekintésével biztosabbá válik a tanulók tárgyi tudása, különösen fogalomhasználata elsősorban történelemből, de irodalom-, zene- és művészettörténetből is. Fejlődik rendszerező képességük. Jobban meglátják az összefüggéseket az élet, az emberi társadalom különböző területei között. Megerősödik bennük, hogy múlt-jelen-jövő egymásra épülnek, és az is, hogy a politikai-történelmi események meghatározzák az egyéni sorsokat. Fejlődik információszerzési képességük, különböző forrásokból képesek kritikusan kiválogatni a számukra szükséges információkat. A tanév elején kevesebb tudással rendelkező tanulók a tanév végére pótolják hiányosságaikat, eléri a képességeiknek megfelelő szintet, ennek megfelelően nem okoz majd nekik gondot a felsőbb évfolyamok követelményeinek teljesítése. Az év elején is jól teljesítő tanulók tudása elmélyültebbé, többértévé válik.</p>

IV. Az értékelés alapelve és módszerei

Az értékelés különböző formáit alkalmazzuk a tanórán, ez lehetővé teszi mind az ismeretek gyarapodásának, mind aképességek fejlődésének nyomon követését.

- szóbeli felelet, beszámoló, kiselőadás.
- írásbeli házi feladatok, önálló jegyzet, elemzés

- írásbeli felelet /feladatlap/

V. Tanári módszerek használata a tanórán

- önálló munka tanári irányítás mellett
- önálló könyvtári munka /pl.:adatgyűjtés az interneten/
- kiscsoportos munka
- vita a különböző történelmi helyzetekről

VI. A komplex humán ismeretek tantárgy tanításához nem használunk tankönyvet. A tanár a tanuló általános iskolában szerzett tudására épít, ezt egészíti ki és színesíti a tanórán.